

Pleiten voor meer Europees draagvlak

Vraag tien Europese burgers waar ze aan denken bij de term Gemeenschappelijk Landbouw Beleid en het eerste wat terug zal komen is het woord ‘subsidies’. Vraag het aan vier beleidsvrouwen uit de Nederlandse en Vlaamse landbouwsector en de woorden ‘voedselzekerheid’ en ‘plattelandsbeleid’ gaan over tafel. De geldstroom van en naar Brussel moet in hun ogen op meer begrip kunnen rekenen, zowel van consumenten als van beleidsmakers.

TEKST ANNELIES DEBERGH EN ROCHUS KINGMANS

SIETA VAN KEIMPEMA
VOORZITTER DUTCH DAIRY BOARD

woonplaats: Nes
aantal koeien: 70

RIANNE VAN TILBURG
LID HOOFDBESTUUR BOERENBOND

woonplaats: Brecht
aantal koeien: 170

Met z'n vieren zitten ze aan tafel, vier vooraanstaande 'boerinnen' uit de wereld van de belangenverdediging. Wat deze vier dames met elkaar verbindt, is al snel duidelijk wanneer ze met elkaar praten.
Elk van de vier gesprekspartners is niet alleen melkveehoudster, maar is ook doorgewinterd in de melkveematerie en het beleid eromheen. Zelfs over het Europese landbouwbeleid kan het viertal een aardig mondje meepraten. Ze nemen geen blad voor de mond en weten precies waarom de Europese steun voor de melkveehouderij van belang is.

Goedkope verzekering voor goed voedsel

Als het woord 'subsidies' valt, zijn de vier meteen geprikkeld. 'Alsof het om een soort aalmoes gaat.' Hilde Uleyn is behalve boerin ook lid van het VABS, dat staat voor Vrouwen van het Algemeen BoerenSyndicaat. Zij vindt subsidies een fout woord, een woord dat de lading niet dekt. De andere vrouwen knikken instemmend. 'We moeten niet spreken van subsidies, maar van compensatie, een ondersteuning van het landbouwinkomen. Als al onze producten correct zouden worden betaald, hebben we die inkomensondersteuning in principe niet nodig.'

> 'Voor twee euro per inwoner per week krijgt de burger een goed voedselpakket'

Rianne van Tilburg, lid van het hoofdbestuur bij Boerenbond, is het daarmee eens. 'Inkomensondersteuning hoeft in principe niet voor de sector, er staan ook allerhande inspanningen tegenover. Maar dan moeten we wel voldoende betaald worden voor onze producten.' Jeanet Brandsma van de landelijke vakgroep rundveehouderij bij LTO, beaamt dat volmondig. Volgens haar is het belangrijk om de burger goed uit te leggen waar het Europees geld voor dient. 'Voor twee euro per inwoner per week krijgt de Europese burger een gezond en goed voedselpakket. Dat is zowat de goedkoopste verzekering die een consument kan afsluiten.'
De correcte uitbetaling van producten ligt uitermate gevoelig. Sieta van Keimpema, voorzitter van de Dutch Dairy Board, onderstreept het bijzondere karakter van de primaire sector landbouw. 'De hele regelgeving op Europees niveau is erop gericht om goedkoop voedsel te produceren. Een landbouwer kan zijn kosten onvoldoende doorrekenen aan de consument.'
Het gevolg is dat landbouw al generaties lang van de ene crisis naar de andere crisis gaat. 'Maar als je bedrijven massaal failliet laat gaan, dan komt de voedselzekerheid in het gedrang en dat kan de overheid niet laten gebeuren. Ondersteuning van het inkomen is binnen het huidige beleidssysteem nodig.'
Met meer vergroeningseisen, milieumaatregelen en ook meer plattelandsbeleid komt de inkomensondersteuning meer en meer onder druk, denkt Jeanet. 'Als straks zoveel procent van onze goede dure landbouwgrond leeg moet blijven om aan vergroeningsmaatregelen te voldoen, dan zorgt dat voor een nog groter concurrentienadeel.'

Zeven procent verplicht natuur

Dat in het nieuwe beleid zeven procent van het areaal verplicht ecologisch focusgebied, of simpel gezegd natuur, moet worden om nog premie binnen te halen, gaat te ver. 'Alsof je een nieuw huis koopt en één van de tien kamers niet mag gebruiken.' Sieta vindt het absurd. 'Het gaat uiteindelijk over privaat eigendom waar de overheid meent een claim te mogen leggen. De enige macht die je hebt, is de weg van het lobbywerk om dat weer te verhinderen.'
Eenzelfde kritiek uiten de vrouwen op de overgang naar hectaresteun. 'De beperkende factor is onze dure grond', vindt Hilde. 'Onze grond is wel tien keer zo duur als in Oost-Europa.'
Volgens Rianne wordt de directe steun in de toekomst verder afgebouwd. 'Maar de steun voor plattelandsbeleid, verzameld in de tweede pijler van het Europese beleid, biedt zeker kansen voor groene en blauwe diensten zoals onderhoud van landschap.'
Jeanet gaat op dat punt door. 'Het is nog maar de

HILDE ULEYN
LID ALGEMEEN BOERENSYNDICAAT VOOR VROUWEN

woonplaats: Hooglede
bedrijf: melkvee, grove groenten en gesloten varkensbedrijf

JEANET BRANDSMA
VAKGROEP RUNDVEEHOUDERIJ LTO

woonplaats: Giethoorn
aantal koeien: 250

vraag of dat beschikbare geld voldoende benut wordt. Het is een opgave voor de landbouwsector om ervoor te zorgen dat het beschikbare bedrag in de tweede pijler zo veel mogelijk richting de actieve landbouwbevolking gaat, bijvoorbeeld ook voor innovatie.'

Meer draagvlak bij de consument

De kritiek van consumentenkant op de inkomensondersteuning voor de boer is bij de vier melkveehoudsters bekend. Maar ze zijn het niet eens met de eis tot een grotere transparantie rondom de subsidies. Rianne spreekt tegen dat het om publiek geld gaat. 'Het is een ondersteuning van het inkomen in een sector die garant staat voor een goedkope en veilige voedselproductie. En het is een goedkope manier om ervoor te zorgen dat het platteland goed onderhouden wordt.'
Boerenbond hield gedurende twee jaar een actie om meer draagvlak voor het Europees landbouwbeleid bij de consumenten te creëren. Ook politici hebben daar een rol in, stelt Jeanet. 'Het is heel lastig als bepaalde politici maar blijven schoppen tegen het afdragen van geld richting Europa. De discussie wordt maar al te vaak uit zijn verband getrokken. Dankzij het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid kan Nederland ook zijn bruto-overschot op de balans handhaven.'
Zolang geen eerlijke prijzen betaald worden voor voedsel, is het uitbetalen van een inkomensondersteuning noodzaak voor de landbouw, lees voedselvoorziening uit eigen grond. 'Het is best frustrerend dat de consument niet wil begrijpen dat een eerlijke prijs voor voeding levensnoodzakelijk is', stelt Hilde. Jeanet ziet daar weinig in veranderen. 'De consument is er heel erg aan gewend dat voedsel goedkoop is. Slechts 12 procent van het beschikbare budget gaat naar voeding. Tegelijk zien we wel een beweging naar meer bewustzijn bij de burger. Dat moeilijke evenwicht tussen burger en consument komt altijd weer terug.'
Rianne valt haar in de rede. 'Voor de consument is het te vanzelfsprekend dat alles in de winkel ligt. Maar dat is het helemaal niet. Je van landen buiten Europa afhankelijk maken voor de voedselproductie is eigenlijk het domste wat je kunt doen.' Het voorbeeld van de nertsenhouderij komt op tafel. 'Die sector verdwijnt straks onder invloed van emoties. En wat is het gevolg? De nertsenhouderij verhuist straks naar andere landen waarvan we niet weten wat de voorwaarden voor productie zijn.'
'Twee euro per persoon per week is een investering in de productie van voedsel dat daardoor niet alleen goed en gezond is, maar ook kunstmatig laag geprijsd blijft.' Juist dat laatste aspect begrijpt de consument te weinig, zo denkt Sieta. 'De kritieke melkprijs ligt momenteel hoger dan wat voor de melk uitbetaald wordt. Een monitoringsagentschap rekende een kostendekkende melkprijs uit van 46 eurocent, terwijl in 2011 34 eurocent per liter werd betaald. De sector levert in met zwarte arbeid. Zo laat Europa het voedsel goedkoop geproduceerd worden.'
De gevolgen daarvan zijn volgens haar steeds meer zichtbaar in de agrarische sector. 'Er is geen instroom meer van jonge boeren: slechts 2,7 procent van de Nederlandse bedrijfshoofden is jonger dan veertig jaar. Waarom werkt negentig procent van de vrouwen in de landbouw buiten de deur? Omdat anders de tent niet draaien kan? De prijzen moeten gewoon omhoog.'

Zorgen om de toekomst

Maar staat de primaire productie dan werkelijk zo hard onder druk, kun je je afvragen. Volmondig klinkt een ja. 'Als het slecht gaat, dan voel je meteen dat de interesse voor vorming daalt en boeren minder naar vergaderingen komen', zegt Rianne. 'Van buiten lijkt alles ok, maar van binnen zijn er wel zorgen om de toekomst.'
Sieta ziet veel boeren gewoon in stilte ophouden. 'Boeren praten niet over de ellende die achter hun deur schuilgaat. Maar als in Nederland de groep boeren van boven de 65 het sterkste groeit, dan weet je genoeg.' Toch zijn er gebieden waar een goed beleid de bedrijfsontwikkeling stimuleert. 'Kijk maar naar Canada. De boeren daar krijgen een eerlijke prijs voor hun producten, de bedrijfsontwikkeling gaat beter en ze kunnen personeel betalen.'
En toch moet er een omslagpunt komen. Jeanet kan niet geloven dat Europa de basisgedachte van voedselzekerheid helemaal zal loslaten. 'In de eerdere landbouwhervorming is wel de keuze gemaakt om van het muurtje rond Europa af te stappen en te gaan naar een ander type van ondersteuning. Maar voedselzekerheid kan de politiek niet loslaten.'
Volgens Sieta moet het beleid dan wel een keuze gaan maken. 'Of je geeft een compensatie aan de boer, of de boer krijgt een juiste prijs voor zijn producten.'